

EESTI KOOL ja EESTI KEEL

Meie rahvuspoliitiliseks ülesandeks väljaspool kodumaad on kujunenud igakülgne eesti elu edasi arendamine nii rahvuslikul kui ka kultuurilisel alal. Sellega seoses peab küll ka meie noorte kasvatamine ja suunamine sama teed, et neid ahistada eesti elu teenimisele. Praegustel kasvavatel noortel on mõttemaailmas väga üldne (paljudel ei mingit) ettekujutus Eestist. Et neid Eestile lähemale viia, selleks on tungivalt vajalik eesti keele mõistmine nii kõnes kui kirjas, eesti ajaloo, maateadusest ja loodusest ülevaate saamine, eesti kirjandusega ja kunstiga tutvumine ning muude eluvalduste mõistmine. See kõik peaks noortes kasvatama armastust ja huvi ning lugupidamist oma esivanemate maa vastu ning sisendama neisse tahet ja valmisolekut töötama meie rahva hüveks ja ühtlasi sundima neid aktiivselt tegutsema eesti elu püüdluste alal. Selles seisab praegu meie organiseeritud elurakenduse ideaal ja elufilosoofia.

Selle müüratruuure rahvuslikult tähtsa ülesande täitjaks noorte seas on seni olnud meie noorte organisatsioonid, eriti aga eesti kool (täienduskool). Eesti kooli tähtsusele ei tohi meie praegu vaadata ükskõiksusega. See tuleb tõsta au sisse, sest vastasel korral nõrgeneb lähemas tulevikus eesti elu pulss ja meie rahvuslik aste. Eesti kooli primaarseks ülesandeks on eesti keele õpetamine, sest selle abil omatakse teisi rahvuslike teadmisi. On vaidelmatult selge, et tee eestlusele algab eesti keelega ja eesti meelega. Keel on maagiline jõud koondada meid ühisteks ülesanneteks. Keele suurt ühendavat jõudu mõistis juba hästi Konstantin Püts, kui ta 1905. a. "Teatajas" kirjutas "Meie nõuame, et kellelgi ei ole õigus võtta meilt seda, mis meie vanemad ja esivanemad meile on pärandanud - meie keelt!" (Kas tahame selle nütüd vabatahtlikult loovutada? Tuntud saksa filosoof Humbolt ütles: "Keel on inimesele tõeliseks koduks. Keelset võõrdumist tähendab ka kodust võõrdumist." Meile aga tähendab eesti keele unustamine võõrdumist eestlusest.

Jälginud USA eesti koolide õppetööd pidevalt nelja viimase aasta jooksul ja tutvunud noortega koolitöös ja skautluses, paistab et eesti keele osakus on üldiselt vähe languses. Laste ja noorte omavaheliseks kõnekeeleks on inglise keel ja eesti keel on saanud sundkeeleks eesti kooli tunnis ja skautlikel koondustel. Isegi paljudes eesti kodudes eelistatakse inglise keelt. Kui võrrelda praegust eesti kooli kümme aastat tagasi kooliga, siis on märgatav tagasimineku keele alal. Õpilaste arv koolides on püsinud enam-vähem samal tasemel. Nii oli viimase nelja aasta jooksul see 450, 411, 411, 420. Ka õppepõlvade arv aastate jooksul on püsinud 18-25 ning õppetundide arv 50-85. Nii ei saa see olla tagasimineku põhjuseks. Selleks näib olevat õpilaste üldine noorenemine koolides. Lõpetatakse koolikursus liiga noorelt ja sisseastujad on väga noored. Nii oli kooliastujate seas mõeldud õppeaastal suur hulk kolmeaastaseid ja isegi nooremaid. Seega on eesti kool muutumas lastekooliks. Meid tõttab juba 9 kooli juures 71 õpilasega. Suur osa nendest lastest ei kõnle enam eesti keelt (40) ja nendele õpetatakse seda kui võõrkeelt. See olukord seab õpetajad raskuste ette, sest puuduvad vastavad aabits-lugemikud ja õpetamise kogemused "umbkeelsetele". Kui seesuguste laste arv aasta-aastalt kasvab, siis ei ole kaugel aeg, kus meie eesti kool USA-s muutub inglise keelseks.

Eesti koolid ei hülga neid lapsi. Eesti kool on ühtlasi ka hingede püüdis, kes armastusega kohtleb igatki, kes soovib omada rahvuslikku õpetust. Nende laste juured kasvavad tuleb võtta kui paratamatust, sest enamik neist on segaabiellused, kus eesti vanema soovil ollakse huvitatud lapse eestikeelsest õpetusest. Segaabiellude arv kasvab meil üha. Connecticutis minu tutvusringkonnas on neid juba 50% ja enamik nende lastest kaovad eestlusele. Aga on ka neid "umbkeelseid" lapsi, kes sündinud eesti vanemast, kuid kahjuks ei valda eesti keelt. Seesuguste lastega töötades on eesti kool üksiabiellu, kui teda ei aita laste kodu, s.o. vanemad. Kodu avaldab lapse arengumisele kõige sügavamat mõju. Seal saavad aluse nii keel kui ka meelsus. Eelkoolialisele lapsele pole raske sisendada eestilist tagapõhja eesti keelega, kui vanematel on selleks huvi ja soovi. Kui sellega alustatakse hiljem, siis kui laps astub juba võõrkeelsesse kooli, algavad raskused, sest lapse intellektuaalne are-

nemine toimub siis juba teises keeles. Tuleb meele pidada, et eesti kool on väga piiratud ajaga ei saa imet teha. Ta on vaid töö ja õpetuse koordineerija ja kodu abistaja, kus juures peaosas tuleb kanda kodul.

Ligikaudse arvestuse järgi m.a. koolis olnud 420 õpilast tulevad 255 perekonnast. Tühendab, seesugune arv meie eesti perekondi USA-s on need, kes aktiivselt kannavad hoolt rahvusliku järelikasvu eest. Kus on ülejäänud või polegi meil rohkem koolilaste lastega perekondi? Võib arvata, et neid on mitu korda rohkem, kuid paljud perekonnad on skeptilised eesti kooli suhtes ja kahtlevad selle väärtuses. Mitmed leiavad, kui lapsel pole tahtmist sinna minna, siis tuleb sellega arvestada ja mitte sundida. On veel aja puudus, kaugus koolist või polegi eestlaste keskuses eesti kooli. Kuid leidub ka neid kodusid, kus ilma eesti koolita hoitakse lastes eestluse tuli leegitamas ja eesti keel kõlmas. Need on meie eeskujud.

Et valitsevasse kriisi muudatust tuua, selleks tuleb eesti koole kodudele lähemale viia ja kodud omakorda koolidele. Meie organisatsioonide juhtivad isikud, kelle ülgadel kohtadel rahvusliku elu korraldamine, on osaliselt ka vastutavad eesti noorte rahvusliku meelsuse kujunemises. Ei ole veel sellega kõik saavutatud, kui rahvuskoona lastele on loodud e. kool, vaid tähtis on see, kui suur hulk sellest osa võtab. Olemasolevatel andmetel enam kui pooled lapsed on mitmesugustel põhjustel sellest eemale jäänud. Et nendest osagi haarata, selleks on vaja seltsidel tihedat koostööd koolidega ja peale pidude, aktuste, suvepäevade jt. korraldada lastevanematele erilisi kasvatuspäevi, et nende kaudu kodusid mõjutada ja tõuget anda. Selliseid päevi on eduga korraldatud juba aastaid Rootsis. Meil on keskusi, kus eesti rahvusgrupi suurus 200 ja enam ja on ka lapsi, kuid pole e. kooli ega skautlike üksusi. Miks on see nii? Seal on aga seltsid ja korraldatakse eduga eesti üritusi. Ka ei saa vabanduseks ölla, et puuduvad koolidele vastavad õpikud. Neid on meil olemas ja päris häid ja neid on veel ilmumas. Ka leidub meil inimesi, kellel on tahet ja idealismi eesti laste õpetamiseks.

Eesti koolide korraldamine ja ellukutsumine peab kuuluma seltside kompetentsi ja nende juurde osalise majandusliku toetusega. Mitmed meie e. koolid on asutatud lastevanemate poolt ja praegu töötab selliseid 9, kes on isemajandavad lastevanemate toetusega. Miks peavad ainult lastevanemad olema rahvusliku kasvatusel viljeldajad. See peab olema meie kõikide rahvaliikmete kohustuseks ja seda peame eriti propageerima.

Aga eesti kool kogu oma õpetajaskonnaga peab olema valmis ka oma tööd enam tutvustama vastavate kirjutustega ja piltidega ajalehtedes ja ajakirjades. Eriti soovitatav on ka laste mõtteavaldused. Tahaks loota, et "Vaba Eesti Sõna" peatselt jõuab jälle "Noorte Sõna" või noorte nurga väljaandmisele. See seaks meie eesti koole ja noori üle kauguste siin suurel mandril ja aitaks omakorda kaasa eesti keele oskuse viljelemisele.

Oleme teadlikud, et eesti keel seob meid eestivanemate maa ja selle rahvaga. Ise keelsta katkevad me sidemed ja lakkab ka meie võitlus nende eluõiguste eest. Sellepärast on meie kõikide kohus kasvatada ja õpetada meie noori, et nad jääksid eestlasiks ja püsiks meie eluvõitluses. Selles seisab meie elu ülesanne ja väärtus. Nendeks kasvatusel taimelavadeks on eesti kodu, eesti kool ja noorte organisatsioonid.

Meie üks vanema aja keelemehi ja luuletajaid Dr. Mihkel Veske oma luuletuses "Pühikesele" ütleb nii: "Kaob kord eestlaste keelekõla, ära siis sinagi enam tõuse ja äla." Kaa meist tahab pimedas ealda? Ei keegi! Elame siis edasi valguses!

Gaston O. Randvee